

ТРЕТИ МАРТ - НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ

ЗНАМЕТО НА СТАРОЗАГОРСКОТО ВЪСТАНИЕ Е ПЪРВООБРАЗЪТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ТРИКОЛЪР, ТВЪРДЯТ ИСТОРИЦИ

Знамето на Старозагорското въстание от 1875 година, едно от малкото знамена в страната от преди Освобождението от турско робство, е първообразът на Националния трибагренник. Тази теза изказаха историците проф. Андрей ПАНТЕВ и проф. Пламен МИТЕВ, по време на проведената в Стара Загора кръгла маса на тема "Пътят към свободата", организирана от Община Стара Загора и Регионалния исторически музей като част от програмата, посветена на 140-та годишнина от Освобождението на България.

„Като историк аз самият дълго време вярвах на разпространената трактовка, че съшитото в Бранла през 1877 г. от Стилиана Параскевова знаме, е първообраз на националния ни флаг. Колегите от РИМ преди години ни отвориха очите, като ни запознаха със съответните документи, свързани с възстановяването на оригинала на това знаме, на два пъти - през 1963 и последният път през 1912 г. При тях очевидно стана ясно, че трицветният багренник, превърнал се в национално знаме след Освобождението, е тъкмо изработеното в Стара Загора от вашия авторитетен даскал Христо Куртев и то наистина заслужава признание като първообраз на нашия национален флаг.“, каза в Стара Загора проф.

Пламен Митев. Той поздрави колегите си от Регионалния исторически музей за усилията да възстановят знамето и популяризират идеята, позната досега само на ограничен кръг историци. „Много се надявам най-сетне да се каже ясно и категорично, че първообразът на националното знаме е именно знамето на старозагорските въстаници, направено през есента на 1875 година.“, добави проф. Митев. По думите му, истината все още се крие между редовете на националната научна книжнина и е слабо позната дори на специалистите.

За да популяризират тази истина, двамата братя художници ДИМО ГЕНОВ и МИХАИЛ КОСЕВ (на снимката) за два месеца създават реплика на знамето на Старозагорското въстание от изкуствена коприна в бяло, зелено и червено, с размери 110x130 см. Лъвчето и кръстът с надписа „Свобода или Смърт“ са нарисувани върху памучна тъкан по начина, по който го е сторил през 1875 година учителят по красноречие и член на някогашния революционен комитет Христо Куртев.

Оригиналът сега е част от постоянната експозиция на РИМ, подарен през 1907 година...

„Сраженията край Стара Загора показаха на какво са способни уж неопитните български опълченци. Често ни се вменява, че сме получили свободата си „на тепсия“, но жертвите, дадени от българите са огромни“, каза по време на последвалите дебати проф. Митев. Той цитира последни проучвания, според които близо 55 000 мъже, жени и деца са били избити от башибозука и редовните турски части, само в районите на Стара Загора, Пловдив и Сливен са унищожени половината от жилищата, а 80 на сто от училищата и православните храмове са били опожарени.

„Величието на загиналите за свободата ни е, че те са знаели, че са обречени, затова се прекланяме пред тях. Умирали са мърцина, знаейки, че няма да победят. Днес сваляме шапка, за да се преклоним пред онези, излезли на бунт, знаейки, че от „тази работа“ нищо няма да излезе. Спомнете си, че Левски е велик, защото не е бил заплатен за своята дейност.“, коментира и проф. Андрей Пантев.

Емилия БЛАГОЕВА

Уважаеми жители и гости на Община Стара Загора,
Скъпи съграждани,

На Националния празник 3-ти март честваме Деня на Освобождението на България от турско робство и се прекланяме пред подвига на хилядите знайни и незнайни герои, пожертвали живота си за него преди 140 години.

Трети март е триумф на историческата справедливост, завръщането на България на картата на Европа и възкресението на българския народ. След мрака на вековното забвение, възраждането на Отечеството ни и на изпепелената Стара Загора е плод на дългогодишните усилия на хиляди родолюбци, осъществили въжделенията на своя народ за достоен и независим живот.

Делото на първостроителите, техните завети и мечти за силна и свободна България, са нашия пример за отговорност и патриотизъм днес.

Техният завет е да бъдем единни, по-силни от всякога и да прегърнем нашето бъдеще, тук, в нашия град, в нашата България!

Водени от любовта към Родината, нека застанем отново в паметното шествие по пътя-поклон с националния трибагренник, да го пренесем и издигнем на Мемориалния комплекс „Бранителите на Стара Загора“.

ЗА СВОБОДАТА... ДА РАЗВЕЕМ БЪЛГАРСКОТО ЗНАМЕ!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми
старозагорци,
българи,

Днес, когато
се събираме, за да отбележим
3-ти март – празника
на Свободата, спомнете си, че силата
на народа ни е да бъдем обединени!
Единството ни е водило до успехи, то ще ни
води и напред! Българският
дух е несломим и вековната ни
история доказва това!
Бъдете горди, бъдете
родолюбци, бъдете заедно!
Честит празник!

Таньо БРАЙКОВ
Председател
на Общински съвет
Стара Загора

НОВИ КНИГИ И ВЕСТИ

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ НОВИЯТ БРОЙ НА ГОДИШНИК „ЛЮБОСЛОВ“ – ЧИКАГО

През февруари 2018 г. от печат излезе новият брой на литературния годишник „Любослов“, орган на Съюза на българските писатели в САЩ и по света. Писателският съюз в САЩ съществува от 2010 г. и е базиран в Чикаго. Регистриран е по всички закони на щата Илинойс и Федералните закони на САЩ, а основната му цел е да популяризира българската литература в Америка и по света, да подкрепя и насърчава творците на българското слово навсякъде,

където живеят българи. Първият алманах на Съюза излиза през 2012 г. под името „Българско слово и багри от САЩ и света“ с подкрепата на Агенцията за българите в чужбина, като е посрещнат с голям интерес от читателите и критиката. Вторият годишник със заглавието „Любослов“ е публикуван през 2013 г. и с това заглавие изданието следва стриктно своята периодика през следващите години.

Новият шест брой на периодичното издание за 2017 г. е подготвен от екип: редактори и съставители Виолина Б. Иванова и Симеон Гаспаров; графика и предпечат – Нели Иванова-Кехайова; художник на корицата – Иво Рафаилов. Според екипа на „Любослов“ още преди шест години изданието е приело и следва три основни принципа. Единият е да се откриват пишещите на български автори навсякъде по света. Другият е са се търси разнообразието в текстовете – поезия, проза, пътепис, очерк и т.н. И третият е да се откриват млади автори и да им се дава творчески път, стимул да пишат и мечтаят. В годишника са включени 45 български автори, живеещи и работещи в родната си и извън нея. На страниците на алманаха са включени и текстове на Сияна Василева – 19-годишна ученичка от България. В новия брой има също творби на поети с китари (между които и Васко Кръпката), известни и не толкова известни имена на поети и писатели от страната и чужбина. Те участват с поезия, разкази, пътеписи, откъс от автобиографичната книга „Падение и спасение“ на журналистката от bTV Весела Тотева, за това как се е преборила с героиновата зависимост. Ето и имената на авторите в новия „Любослов“ (обем от 342 с.) по избучен ред: Ангел Колев (Филадельфия, САЩ; проза), Валентин Дишев (България; поезия), Васил Георгиев (Васко Кръпката) (София, България; текстове на песни), Весела Тотева (София, България; проза), Весела Фламбурари (Атина, Гърция; проза), Весислава Савова (София, България; проза), Виолета Христова (София, България; проза), Виолина Б. Иванова (Чикаго, САЩ; проза), Владимир Шумелов (В. Търново, България; проза), Георги Атанасов (София, България; поезия), Георги Витанов Богат (1948–2017) (Чикаго, САЩ; проза), Георги Гаврилов (София, България; поезия), Герсана Егова-Динева (Торонто, Канада; проза), Джудит Ф. Ръсел (Ню Йорк, САЩ; поезия), Добри Карабонев (Чикаго, САЩ; проза), Ели Виева (Хасково, България; поезия), Емил Тонев (София, България; проза), Здравка Влодова-Момчева (Лондон, Обединено кралство; проза), Здравка Евтимова (Перник, България; проза), Златна Костова (София, България; поезия), Ива Саид (Лондон, Обединено кралство; проза), Иван Тодоров (Чикаго, САЩ; проза), Иво Рафаилов (България; поезия), Излика Дионисиева (България; поезия, проза), Илия Консулов (Чикаго, САЩ; поезия), Илко Славчев (България; поезия), Ина Иванова (Пловдив, България; поезия), Йото Пацов (България; проза), Кеа Апостолова (София, България; поезия), Костадин Жеков (Чикаго, САЩ; проза), Людмила Билярска (Индиана, САЩ; поезия), Мария Донева (Ст. Загора, България; поезия), Мария Спирова (Лондон, Обединено кралство; проза), Наско Гелев (САЩ; проза), Наталия Иванова (София, България; поезия), Невена Борисова (София, България; поезия), Николай Милчев (София, България; поезия), Пенчо Ковачев (София, България; проза), Първолеа Маджарска (Перник, България; поезия), Светлин Трендафилов (Каварна, България; поезия, проза), Симеон Гаспаров (Чикаго, САЩ; проза), Сияна Василева (София, България; проза), Христина Мирчева (Пловдив, България; проза, поезия), Цветелина Георгиева (Перник, България; проза), Юлия Дивизиева (София, България; проза).

По традиция броят ще бъде представен отново на Библиотеката на Конгреса във Вашингтон на 24 май, а официалното му представяне ще е през м. март в Чикаго.

Владимир ШУМЕЛОВ

Нико СТОЯНОВ

НА ПРА-ПРАДЯДО – Андрей СТОЯНОВ (1857-1878) – опълченец от Бесарабия

Полека нанавре припкам, подпрял немлади колена, към връх „Свети Никола“ – Шипка – най-висшата височина...

Обгръщам горд, но и покрусен припламналия хоризонт: казаци, опълченци, руси – един общославянски фронт!

Скалата стене и скрибуца – гърмеж топовен, камнепад, аскери и башибозуци – пълзяща черна турска смрад.

Далечен млад мой пра-прадядо, трепти над теб сега лоза – притихнал редом аз присядам – премежва погледа сълза, засяда в гърлото ми буца, но нещо в мен кънти, расте...

И моите и техни внуци – навеки ще те помнят те!

Библиотека „Родина“, Виолета ХРИСТОВА и Литературен кръг „Смисъл“ в партньорство с Радио Стара Загора и Къща музей „Гео Милев“ представиха: Господарят на гледката. Умозрения и фрагменти

В навечерието на рождения си ден Виолета Христова поздрави Стара Загора с нова книга. Тамчесто със словесни миниатюри на поетеса-та е издание на Литературен кръг „Смисъл“. Редактор на книгата е Грета Дерменджиева, а художественото оформление е дело на Ина Христова.

През ноември 2017 г. излезе последната й книга с умозрения и фрагменти „Господарят на гледката“. Нейни стихове са преведжани на сръбски, руски, английски, френски и арабски езици и са публикувани в десетки национални и международни литературни издания, сборници и антологии. Носител на редица национални литературни награди. През 2013 година заедно с други български писатели учредява Литературен кръг „Смисъл“, платформа за издаване и популяризиране на българска литература, чийто председател е.

ЗА СВОБОДАТА

Ти бе прегазена, разпъната, сто пъти бе изгаряна, между бесилото и дървника захвърлена, Българийо.

С главни Батак все още тлеше, юнак лежеше с люти рани, сняг петвековен чер се реше – димеше над Балкана...

Но опълченците – през Дунава под ветровете пролетни дойдоха и целунаха Балкана те – героите...

Снегът стопиха петвековен и над България съдбата издигна слънцето отново за нов живот – за Свободата!

МОЯТ РОД

„И все тъй българи ще бъдем...“
Андрей ГЕРМАНОВ

Бих, може би, проклет отдавна и оня век, и оня ден, когато прадыдо ми бавно повдигна своя бял остен.

Когато тръгна, заскрибуца през буците, от ръг на ръг, с дечица пълната каруца – печална песен – в дълг път...

Проклет бих неговото име, ако бях днес уверен аз, че щеше иначе да ме има, да мога да говоря с вас...

Напуснал свидните Балкани не за да търси лек живот, а българин да си остане и да опази своя род!

Библиотека „Родина“, Виолета ХРИСТОВА и Литературен кръг „Смисъл“ в партньорство с Радио Стара Загора и Къща музей „Гео Милев“ представиха: Господарят на гледката. Умозрения и фрагменти

В навечерието на рождения си ден Виолета Христова поздрави Стара Загора с нова книга. Тамчесто със словесни миниатюри на поетеса-та е издание на Литературен кръг „Смисъл“. Редактор на книгата е Грета Дерменджиева, а художественото оформление е дело на Ина Христова.

През ноември 2017 г. излезе последната й книга с умозрения и фрагменти „Господарят на гледката“. Нейни стихове са преведжани на сръбски, руски, английски, френски и арабски езици и са публикувани в десетки национални и международни литературни издания, сборници и антологии. Носител на редица национални литературни награди. През 2013 година заедно с други български писатели учредява Литературен кръг „Смисъл“, платформа за издаване и популяризиране на българска литература, чийто председател е.

През ноември 2017 г. излезе последната й книга с умозрения и фрагменти „Господарят на гледката“. Нейни стихове са преведжани на сръбски, руски, английски, френски и арабски езици и са публикувани в десетки национални и международни литературни издания, сборници и антологии. Носител на редица национални литературни награди. През 2013 година заедно с други български писатели учредява Литературен кръг „Смисъл“, платформа за издаване и популяризиране на българска литература, чийто председател е.

През ноември 2017 г. излезе последната й книга с умозрения и фрагменти „Господарят на гледката“. Нейни стихове са преведжани на сръбски, руски, английски, френски и арабски езици и са публикувани в десетки национални и международни литературни издания, сборници и антологии. Носител на редица национални литературни награди. През 2013 година заедно с други български писатели учредява Литературен кръг „Смисъл“, платформа за издаване и популяризиране на българска литература, чийто председател е.

30 ГОДИНИ НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988“ 25 ГОДИНИ В-К „ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС“ - ИЗДАНИЕ НА ЧИТАЛИЩЕТО

Ние не можем да се мерим с големите и „стари“ читалища, но пък имаме своите поводи за гордост. Защото преди 30 години започнахме на „гола поляна“ до една квартална библиотека. „Хранилището за книги“ стана просторна и красива зала за дейност...

В началото, както и останалите новоосновани читалища в Стара Загора през 1988-ма, трябваше да работим съвместно с местните квартални организации (промените предстояха), както и с районните административни бюра на Общината. Около и преди големите празници организирахме хора, веселби по места, канеха се естрадни певци... Хвърляха се грешни пари за хонорари, оркестри, озвучаване, транспаранти, реклами. Такива бяха инструкциите, макар че читалищата бяха самоуправляващи се организации по закон. След промените всяко от тях оформи собствен културно-творчески облик. И развива дейността си според решенията на ръководството и средствата, с които разполага.

Като „признат“ поет (вече бях издал в Профиздат стихосбирка) организирах Литературен клуб. Всеки четвъртък четяхме и обсъждахме новите си произведения. Издадохме два сборника „Гласове от Тракия“. По-късно регистрираното едноименно издателство към читалището издаде две антологични „Стара Загора“ и „Драганово“, и над 40 книги, предимно на местни автори.

Подпомагаме творческата дейност на Клуба на пенсионера, който е в съседство с читалището, работили сме с почти всички културни институти в общината.

Основахме Школа по изобразително изкуство за деца „Икар“, с ръководител Камелия Мирчева, приютихме няколко рок-състава през годините... Бяхме сред възстановителите на Съюза на народните читалища. Перманентно кандидатстваме и печелим проекти на Министерство на културата, на Община Стара Загора и др.

През 1993 година заедно с група писатели и интелектуалци възстановихме Д.Б. Митовия „Литературен глас“ (1928 - 1944) и продължихме литературната традиция, дала заслужено другото име на Стара Загора – Град на поетите.

Сега вестникът е една от основните дейности на читалището и се разпространява в културните и литературни среди. Получава го безплатно повечето областни библиотеки.

Оптимист съм за бъдещето, иначе нямаше да продължа толкова години изданието. И въобще читалищната дейност. Вече тридесет години. От основаването на народните читалища преди век и половина – та до сега.

Сигурен съм – и за в бъдеще.

Й. А.

1997 г. - Младите музиканти от рок-състава към читалището „Протестант“ участваха в общински рок-фест и се класираха на трето място.

Есента на 1988 - част от литературния кръжок. Отляво надясно: Жени Огнянова, Йордан Атанасов, Николай Колев-Босия, Румяна Илиева и Михо Грозев.

2002 година - кметът Евгений Желев връчва общинската награда за поезия „Николай Лилиев“ на Йордан Атанасов

С Камелия Мирчева - ръководител на детска школа „Икар“ към читалището, спечелила едноименната общинска награда за постижения в изобразителното изкуство в програмата „Деца рисуват икони“

2016 г. - Писателите Боян Ангелов и Румен Стоянов представят новите книги на Йордан Атанасов - „Машина за чистота“ и „Пясъчни видения“ в Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ - Стара Загора

1993 г. - президентът Жельо Желев се интересува от вестник „Литературен глас“ при гостуване в Стара Загора

Областният управител Йордан Николов връчва плакет за заслуги в културната и творческа дейност на поета

2013 г. - председателят на Съюза на народните читалища Николай Дойнов връчва награда за заслуги в читалищната и художествено-творческа дейност на председателя Й. Атанасов

2014 г. - Обсъждане на книгата с разкази „Нищо случайно“ на Пеню Цонев в читалището. Отляво надясно: Авторът, Кристина Божанова, Димитър Никленов, Тодор Шунанов, Палмира Никленова, Йордан Атанасов и Стоил Стоилов

2011 г. - Обсъждане на романа за деца „Сказание за Серкангер“ от Николай Семерожиев, спечелил проект на МК в програмата „Помощ за книгата“ пред детска аудитория в читалището.

Кънчо ВЕЛИКОВ

РАВНОВЕСИЕ

С надежда за утре, със спомен от вчера – живеея, положил на стремето крак. Илюзии сривам и всичко измервам с везната – на времето сигурен знак.

Живеея и трупам – сезони, сезони... С добро, да не сторвам на никого зло. А бавно над мен изтъняват озони, задъхва се конят под моето седло.

В реката на дните, към враг и приятел разпнал съм кръста на жадни ръце – дано да остана на моста ваятел. А мостът да мине през всяко сърце.

РОЛЯ

Казват, че сцена светът е, а ние – актьори в абсурден театър, наречен Живот. Сам влизаш в играта и търсиш партньори. Авторът гледа безмълвно от звездния свод. Дал ти е главните роли – на Царя и Роба. Имаш ли право на избор и на свой мизансцен? В хилядолетната зала – хорската злоба. Носиш си кръста с ням ропот до сетния ден.

Късно разбиращ как неумоливо съдбата властва и взема. А тя е най-строг режисьор... Пада завесата. Канят съззи от душата.

Няма къде да избягаш – светът е затвор.

ГАБРОВЕЦЪТ ОТ КАРАИСЕН – КЪНЧО ВЕЛИКОВ

75 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПОЕТА

Познавам Кънчо ВЕЛИКОВ от далечната 1968 г., когато той идваше на срещите, организирани от литературната група „Илия Иванов - Черен“ в камерната зала на Габровския драматичен театър. Запомнил съм го като млад човек с буен къдрокос перчем, който пристъпваше плахо и притеснително, като да не пристъпваше на обикновена литературна среща, а на някакво ... свещенодействие. По онова време той току-що беше завършил Техникума по механотехника „Д-р Василиади“ и работеше като шлосер в машиностроителния завод „Янтра“. Кънчо идваше на литературните срещи и четения, организирани от групата, но винаги стоеше някак си встрани от „буриите страсти“ и „емоции“, които тогава бушуваха в кръвта ни.

По-късно се случи така, че аз заминах „да превземам София“, а Кънчо Великов продължи да живее и работи в Габрово, по-сетне - в Павликени. Пътнищата на се разминаха. Срещнахме се отново като „пищещи братя“, след 20 години. Кънчо вече бе издал 10 поетични книги, беше станал член на СБП. Но дълбоко в себе си пазеше спомена за „габровския период“ в своя живот и се смяташе за „габровец по душа“.

Пред мене са неговите два тома „Избрани съчинения“, излезли неотдавна в луксозно издание на авторитетното великотърновско издателство „Фабер“. Първият том съдържа антологично избрани „Стихотворения“ от всички издания досега поетични книги на автора и нови творби. Вторият - негови произведения, включващи „Литературна история, литературна критика и мини-атюри“.

В поетичното му творчество се открояват три основни теми. Сред тях - на първо място е патриотичната тематика. Тя е органична същност, неразделна част от лирическото кредо на поета. Преклонението пред българската земя и паметта на предците („Кольо Фичето“, „Балада за Дряново“), обичта към отечеството, верността към завета на възрожденците и борците за национална свобода („Фетерство на Левски“, „Момчетата на Бачо Киро“) са нравствените императиви в неговата поезия. Кънчо Великов не се възторга от миналото заради самия възторг. Той търси смисъла на завешаното от дедите ни в днешния ден: „*работиш ли на нивата народна, но братски плодоеете ли делим*“ (стихотворението „Съд“)

Социално-философската тематика е другата насока в поетическото творчество на поета. Толкова широк е спектърът от подтеми и лирически прозрения в неговата поезия, че е трудно те да се подредят в някаква логическа йерархия. Веднъж това е темата за невежите посегателства върху непукътната природа (“Водопад”). Друг път - безразсъдното похищение на смъртно отровената българска земя („Екология“). Трети път - безпътната и белността, в които сме загънали („Зима I“). Все пак поетът сякаш таш в себе си плахата надежда, че нещо може да се промени. Християнската етика и вярата в човешката доброта; идването на „нов Месия“, като че ли остават единствената надежда за избавление от сполетялата ни безпътница („Истината“). Но в това е и личната, есенинската драма на лирическия герой: „*Дъжд вали. Радост и болки/ сиях и съззи - ваял над живота ми.*“ („Дъжд“).

Иначе всичко е като в някакъв „абсурден театър, наречен живот“, в който „главните роли - на Царя и роба“ предварително са разпределени, без „право на избор и свой мизансцен“. Значи светът е сцена - както са казали древните, но днес ние сме го превърнали в един голям затвор. Независимо от това, че с модерните открития сме скъсали разстоянията между континентите и държавите. На светлинни години са останали хората един от друг, поради пагубния нагон - егонизъм и омразата, станали неразделна част от природата на човечеството през „модерна“ 21 век.

Итимната лирика е другата тематика в поетическото творчество на Кънчо Великов. В нея основен акцент е темата за любовта и любимата. Не на последно място - преклонението пред майката, като единствена и най-вярна опора при житейски тегоби и отчаяние, разочарование.

Ето какво са любовта и любимата за поета. Обичта е внезапно чувство, жадувано „наиве и насън“ („Изстрел“). Тя е грях и безразсъдство, при което „светлият хаос на космоса“ прониква в личната и плътта („Неразумно“). Любовта е „изгарящ пламък“ и вник, романтична мечта и далечен мираж. Обичта е сливане и космическа вечност. В тези лирични посвещения на поета чувството е една съкровена изповед на преживяното.

Специално внимание заслужава

СТУДЕНО

Пръстите ми – десет премръзнали струни, потрепват в ритъма на косите ти. Студено е, студено във сърцата и душите. Студени погледи, студени усмивки, зад които скърцане на зъби се долавя – свят от вълци единаци. А само една дума може да стопли студено дихание на зимата. И ще греятни цветята на усмивките, музика ще изпълни простора. Само една дума! Студено е. Приюти ме до сърцето си горещо, за да повярвам отново, че не е залязло слънцето на обичта към хората.

***

Тръгни под пролетния дъжд – в дъжда си толкова красива! И ако срещнеш влюбен мъж – бди щастлива!

За мене не мисли, недей сърцето си с това разбива, че аз съм странстващ Одисей. Бди щастлива! От тъжен бряг, в далечен час, томително ще те залива самотната вълна на моя глас: – Бди щастлива!

КЪМ ПОЕЗИЯТА

Ти си в очите добри на мама, в грубите длани на татко. Ти си безкрайният път на Добрата Надежда. На хълма на моето детство – ти си красивото цвете, музика на завет в душата си пазя. Ти си в белите птици на две нежни ръце, укротили буйните коне на кръвата ми... В благословената гръд на една българска мадона си ти. В чистите очи на детето, към нея протягащо длани. Ти си изворът, бълбукаш в едно зелено усе. Хлябът си, който на масата чака оброка свещен със ножа.

Илиев, Иван Антонов, Светла Йорданова, Диана Стефанова... - имена, които, може би, не на всеки казват нещо конкретно, но нищо чудно в обзиримото бъдеще със своето творчество да ни напомнят за себе си, както самият К. Великов е провидял, че „*за таланта няма давност*“.

Измежду темите в кратките есета на автора са: загадката на живота и човешкото битие; преклонението пред българската земя и паметта на предците; протестът срещу родоотстъпничеството и нихилизма като черта на националния ни характер; несприимостта срещу равнодушното, раболепното и послушането към „чуждите господари“; тревогата за бъдещето на България. Писателят търси изход за избавление от нерадната участ, сполетяла отечеството ни в годините на така наречения „преход“. Той зове за събуждане на заспалата ни съвест от „примиренчески сън“ („Да се събудим“). Призовава да се опомним от споходилата ни инертност и летаргия („Наследство“). Според него „светът ще бъде спасен само когато единствената световна религия стане любовта, безкористната човешка обич.

„Кънчо Великов е почувствал с цялото си същество най-простата, ала и най-трудно постижима истина, че в триединството на времето: минало-настояще-бъдеще, подвластно на човека е само настоящето“ - пише неговият земляк - писателят Атанас Мочуров. От своя страна, като се спира върху поетичния му стил, Веселин Тачев отбелязва, че той постига „истината за живота“ не чрез ефектни метафори и смайващи поанти, а посредством „съчетанието на простите обикновени думи във вълнуващи изповеди“.

Неотдавна обществеността в Павликени почете 75-годишнината на писателя с тържествена вечер, на която му бе връчен почетния плакет на кмета на града за заслуги към културния живот и издигане престижа на павликениския край. Съвсем наскоро той беше удостоен от Съюза на българските писатели с почетна Грамота за принос към българската литература. Миналата седмица юбилейт на поета бе отбелязан и в малката зала на Габровския драматичен театър, където „габровецът от Караисен“ бе почетен от поклонници на литературното слово. Честит юбилей, поете!

Борис ДАНКОВ

ХРИСТО ГАНОВ НАВЪРШИ 80 ГОДИНИ - ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ!

СИМВОЛНИТЕ ПОЛЕТА НА ЖИВОТА И СМЪРТТА В СТИХО-ТВОРЕНИЕТО „ВЪРВЯ КЪМ ДЪЖДА“ ОТ ХРИСТО ГАНОВ

Всеки творец, бил той голям или малък в оцеляния регистър на своите съвременници, притежава поне едно произведение, което прави опит да дешифрира кодовата система на неговата душевност и – задължително! – оставя дъря в паметта и емоционалния свят на консуматорите на изкуството. Такива творби за мен са Пета симфония на Бетовен, Мона Лиза на Леонардо, „Сто години самота“ на Габриел Гарсия Маркес, „Души в окови“ на Съмърсет Моъм, „Война и мир“ на Толстой, „Нощ“ на Яворов, „Легенда за разбундната царкния“ на Дебелянов и т. н., и т. н. От поетичния свят на Христо Ганов в такъв план възприемам стихотворението му „Вървя към дъжда“.

Поетът по начало е особен тип творец. В демиургичната си функция на създател на поетични светове той обикновено си служи с минимум средства, които натоварва с максимум съдържание. Именно поради това той използва образи символи, които не само обединяват различни пластове на конкретното и абстрактното познание, но и въздействат върху въображението и емоционалния свят на решението. Най-често този поетичен свят се гради върху един основен символ, около който са ситуирани допълнителните метафорични образи, осветляващи от различни гледни точки водещата тема, заложена в главния образ символ. В стихотворението на Христо Ганов още на ниво паратекст е наложена представата за живота чрез образа на дъжда. В световната естетическа практика дъждът се възприема като символ на небесното влияние върху земята, той е оплождащото семе, в резултат на което се ражда животът. Представата за дъжда неизменно се свързва със символката на водата като източник на живот. Заглавното на творбата обаче – „Вървя към дъжда“ – проблематизира традиционното символно значение на дъжда. Чрез глагола „вървя“ се поставя акцент върху мотива за движението, който по принцип е заложен и в образа на дъжда, защото по вертикала се възприема като движение, обвързващо небесното със земното начало. Натоварването на заглавieto с по-осезаемо усещане за движение, който по принцип е заложен и в образа на дъжда, защото по вертикала се възприема като движение, обвързващо небесното със земното начало. Натоварването на заглавieto с по-осезаемо усещане за движение, който по принцип е заложен и в образа на дъжда, защото по вертикала се възприема като движение, обвързващо небесното със земното начало. Натоварването на заглавieto с по-осезаемо усещане за движение, който по принцип е заложен и в образа на дъжда, защото по вертикала се възприема като движение, обвързващо небесното със земното начало.

Въпреки това външните е подслонен и чрез първия стих на творбата: „И все вървя на запад – към дъжда“. Ако изтокът се свързва с представата за изгрева, оттам и с раждането, а западът – със заляза на живота, то първият стих, преповтаряйки заглавieto, подсказва на читателя, че основната тема, която ще интерпретира творбата, е темата за движението на човека по житейския му път от раждането до смъртта. В същото време това пътуване на лирическия Аз е драматично оцветено чрез още един символен образ във втория стих – на облака. По принцип облакът винаги носи със себе си представата за промяна, но за разлика от традицията във орфическите вървания, където се свързва с оплождащата сила на водата, в стихотворението на Христо Ганов той сякаш крие

някаква негативна, заплашваща живота енергия, подчертана и чрез анафората „и все...“, „и все...“. От този момент нататък за читателя става пределно ясно, че всъщност движението към дъжда е приближаване към смъртта. При това лирическият Аз се чувства безсилен да се пребори с онова, което неизменно го тласка към края на земните му дни. Той вече е усетил враждата „между нощта и светлото начало“ , стигнал е до извода за обречеността на светлината, която постепенно потъва в обятния на студените облаци, преполовила е земята му ден и той не просто вървя, а лети „към тъмнината на дъжд, на студ... На моя път“.

Образът на пътя още от времето на Романтизма е възприел символното си значение на представата за земното съществуване на човека от раждането до смъртта. В стихотворението на Христо Ганов той се идентифицира със словосъчетанието „вървя към дъжда“ в рефренното повторение „И все вървя на запад – към дъжда/ и все повече се заоблачава.“

В композиционния строеж на творбата използването на това повторение не е самоцелно. В първия графически обособен фрагмент то създава своеобразна рамка, в която са вписани прелестните символи полета на дъжда, облака и пътя и се изяснява тяхното съдържание:

*Ах, блян ли е, нагон или умора
това препускаме към нашата смърт,
или пък точно то ни прави хора?*

В същото време обаче финалът му проблематизира и тези представи – смъртта край ли е? Или начало? Така този първи фрагмент се превръща в една наситена със съдържание интродукция, която психологически подготвя приемането на следващите микротемии.

В цялото стихотворение времето се движи непрекъснато от вчера през днес към утре, като представата за всеки отрязък от хронотопа на битието на лирическия човек също е създадена чрез поредица от символни образи. Детството и младостта са безпаяни със знаците на зората и утрото. И двата образа носят със себе си представата за светлината. Утрото символизира времето, когато тази светлина е още чиста, тя се обвързва с началото на сътворенето от Бога, когато все още тъмните сили на битието не са загъмнили и окскернили по никакви начин сътвореното, то все още е символ на чистота и непероричност, на обещание за добро. Неслучайно народната мъдрост гласи, че денят се познава от сутринта. Съчетаването ѝ с образа на зората, който във всички цивилизации и религии се възприема като знак за възвръщането на светлината, за победата на доброто над злото, на светлината над мрака, оправдава и връщането на спомена за „вълшебството на детството велико“ и раждането на „най-щастливите съззи“. В това се състои магическата сила на „розовопръстата Зора“ – определена с цвета на безпроблемното детско съществуване още при Омир и Болдер. При Христо Ганов обаче представата за детството ни напомня контурите от елегите на Дебелянов, защото то е видимо като „най-щастливо“ именно през призмата на сегашността, когато „вече властно вечерта ме вика“, когато „дъждът“, определен за неговия лирически човек, „пъззи“ и той приближава „неговата бездна“. Така началното усещане за заплашителното приближаване на облака на дъжда е издигнато на ново, по-високо ниво във възходящата градация на чувството, глаголет „пъззи“ асоциира присъствието на хтоничните сили на злото, а „тъмната ръжда“ има силата да разядва и „заличава“ знаците от съществуването на лирическия говорител. Кулминацията в изобразяването на битката между светлината и мрака, между доброто и злото, между живота и смъртта е представена в графически отделено приетистично, което съчетава образите на природните стихии буря, пожар и градушка и създава предчувствие за Апокалипсис, стоварящи се и над света, и над лирическия говорител:

*А там навърно вече бурята гърми,
изгарят дънери, градушка стене,
умират звяр и птица, и тръби
категоричната тръба за мене...*

Двойната апосиопеза, създадена чрез многоточията в края на този и началото на следващия стих, откроява удължената пауза, необходимата за изживяването, осмислянето и отърсването от видението на Апокалипсиса, и премиване към нова фаза на битието, в което лирическият говорител трябва да открие смисъла на своето съществуване на базата на полученото познание за себе си и живота и да даде своя отговор на глобалния въпрос „Блян ли е, нагон, или умора/ това препускаме към нашата смърт?“, каква е функцията на житейския опит и познание за достигане до отговор за цената на всяка минута страст, за смисъла на това необяснимо „епично“ вървене напред, въпреки препятствията, отчаянието и болката. Най-широко място в тази своеобразна лирическа биография е отделено на сегашността на героя, на неговата драма в усиленото да открие смисъла на това, което се случва, на значението на битката с тъмните сили на приближаващия облак на дъжда. И ако в предходната част кулминацията на разрушителните апокалиптични сили е дадена чрез наречитето „там“, пряко обвързано с представата за „запад“, т. е. наличие е дистанция между лирическия човек и този Апокалипсис, то в следващите части на творбата има едно постепенно сливане между Аз-а и тъмната бездна на дъжда. Сега са включени всички сетива, създаващи предчувствието за това сливане, героят го възприема „с ясната душа, със поздрите, със кожата си вече“ и мобилизира всичките си духовни и физически сили, за да срещне достойно „стената на дъжда“. Той е „и наранен, и нараним“, но продължава да върви напред към своя дъжд, защото внезапно птищата на светкавицата, набраздила лицето му и паднала в „тишината беззвездна“, го е довела до познание от друг, по-висок регистър, който другите, идващи след него „момчета“, ще познаят, когато дойде техният ред. Съчетаването на образите на птищата (символ на връзката между небето и земята, метафора на душата, която напуска тялото, на представата за донесеното и получено небесно послание) и образа на светкавицата (белег за власт и сила; за внезапно озарение и духовно просветление) създава психологическа нагласа за срещата със „стената на дъжда“ – границата между видимото и невидимото, между земното и небесното, между живота и смъртта. Затова страхът от срещата със „стената на дъжда“ не поражда усещане за срам. Приобщаването на читателя към случващото се чрез диалогичния финал и обръщението „момчета“ откроява осъзнаването на смисъла на битието – изпитанията му трябва да калят волята и да породят онази сила, която ще позволи на лирическия човек „да прекрачи“ своя страх пред „стената на дъжда“. Това не е героическата поза на приемащия смъртта в името на някаква идеология, а индивидуалния подвиг на всеки един от нас:

*Поварвайте ми, недобре живях
и много ми е страшно днес – не крия.
Но трябва да прекрача своя страх!
Заради вас.
Заради мен самия.*

Както вече казах в началото – в творчеството на всеки автор има поне едно произведение, което прави опит да дешифрира кодовата система на неговата душевност. „Вървя към дъжда“ представя човека Христо Ганов като творец с богат интелектуален капацитет и със сложна душевност, но най-голямото му достойнство виждам в изключително честното и открито отношение към читателите. Той никога не се самоидеализира, а точно обратното – разгодва докрай душата си пред нас „до дъното на самоанализа, до сърцевината на истината, до студения връх на огъня на изповедта“ (Христо Ганов). И затова читателите му вярват.

Лалка ПАВЛОВА

Христо ГАНОВ

ВЪРВЯ КЪМ ДЪЖДА

И все вървя на запад – към дъжда, и все повече се заоблачава. Защо е жива вечната вражда между нощта и светлото начало? В студени облаци пред мен обречена потъва светлината. И преполовил човешкия си ден, аз не вървя – летя към тъмнината на дъжда, на студ... На моя път. Ах, блян ли е, нагон, или умора това препускаме към нашата смърт, или пък точно то ни прави хора? И пак вървя на запад – към дъжда, и все повече се заоблачава. И вече виждам тъмната межда, която може би е край... Или начало?

И спомен е зората на деня, възбешеството на детството велико. Сега пристрашно утрото цenea, но вече властно вечерта ме вика. ... И чият най-щастливите съззи, и жестовете, рисковете чезнат. Дъждът, определен за мен, пъззи и приближава неговата бездна. И в мен прониква тъмната ръжда, която бавно ще ме заличава. И все вървя на запад – към дъжда, и все повече се заоблачава.

А там навърно бурята гърми, изгарят дънери, градушка стене, умират звяр и птица, и тръби категоричната тръба за мене...

... Какво е опитът, животът, аз – познание, което значи болна. Не плащаме ли за минутна страст с години от живота си... Със колко? И пак към изпитания вървим така отчаяно, така епично, макар да знаем, че ще изгорим от тяхното докосване трагично.

Светкавица лицето ми бразди и пада – птица – в тишината беззвездна. Дъждът, определен за мен, пъззи и приближавам тъмната му бездна. Предчувствам то със цялата душа, със поздрите, със кожата си вече. Събрал съм всички сили за дъжда, защото виждам – той не е далече. И наранен, и нараним вървя към той дъжд, към моя дъжд, момчета.

Не ми е лесно пред стената на дъжда, но знам, че някога ще разберете...

Поварвайте ме, недобре живях и много ми е страшно днес – не крия. Но трябва да прекрача своя страх!

Заради вас.
Заради мен самия.

Йордан ПЕЕВ

***

Мили мои, не ви отбягвам,
но само стихове ли ще пишете
и забили глави върху лактите
все за себе си ще въздишате?!
Това по принцип е гъдел сладостен,
но и той някой ден ще ви писне.
Революцията е трева от младост,
сред която страхът е излишен.
Не ви ли омръзна да се губите в думите
и до безкрайност да претакате болката?
Ще се пръсне като вътрешна гума
в колебания посоката ни.
Сякаш сме баби ггушени в топлото:
плюнчим пръсти и напридаме суетата си.
С един прав бод и два наопаки
шием гоблени от свободата ...
Стига вече!... Събудете се, мои мили,
и да удущим в себе си гарвана!
По-страшно от това да нямаме сили
е това да не вярваме.
Вместо с мастило, с барут писалките
да напълним като Панагюрска череша!
Всяка нощ ще ви чакам в Карлово,
а оттам към Вола - пеш...

КАМЪК

Аз зная - има някъде за мене
безимен камък, който ме очаква
и който с тежест от безкрайно време
ще ме покрие, щом се свия в мрака.
Край него са минавали безбройни,
но само моите стъпки го достигат.
Безсмъртен камък, влачен от порои,
отцепен от бедрата на скалите.
Където и да ида, той ме вика.
Като в юмрук е стиснал всяка болка
и всеки страх, превърнал се в молитва,
попива в тишината му дълбоко.
Ах, колко близък чувствам този камък,
по-нежен е от майка и любима...
Чрез него в този свят се продължавам
и той е всичкото, което имам.
В небесното и вечно огледало
наместо мене тих ще се оглежда,
и с птицата, в умората си спряла
на него, най-далеч ще ме отвежда.
Безчувствен камък, нека те затопля
и нека подаря ти своето име!
И на земята с тайнствените вопли
разказвай, че и мене ме е имало...

ЖЕНАТА С ЯБЪЛКИТЕ

Жената с ябълките всяка сутрин,
през своя свят, край моя дом минава
и в сянката на овдовели букви
отива към пазара да продава.
Там с бархетна тревожност ги изтрива
и бавно, и грижливо ги подрежда,
а над сергията ѝ дъхав изгревът,
подобно ябълков клон се навежда.
Превита в себе си седи и чака
човека, който в куп ще ги изкупи.

И тя освободена после в мрака
ще легне в овдовелите си букви,
че най-навътре в онзи куп е скрила,
най-грешната от тях, която още
като змия душата ѝ обвива,
и в ад превръща дългите ѝ нощи.
С години тази ябълка я сочи
с вина от изневеря непростима
пробила с изстрела си слепоочнието
на мъж, чинто кости шепнат името
й...

ОТПЕЧАТЪК

Случайно днес в прашасалото дъно
на старо чекмедже намерих книга,
чинто страници бяха целувани
от женски устни с розово червило...

Димо ГЕНОВ. Ода за суетата в 4 часци

СЕЙЗМОГРАМИТЕ НА ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

135 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛЯ

Обикновено се твърди, че поетите у нас са с по-чувствителни рецептори за новото в литературата, за световните тенденции по посока на модерността в сравнение с българските белетристи, но според мен това е само привидно. Нещо повече, примерите в българската словесна практика показват, че нашите поети по време са възприемали значително по-късно новите тенденции в сравнение с белетристите. Всичко е много индивидуално, разбира се, а и творците, очертаващи явлението, за което става дума, се броят на пръсти и в най-напредналите, водещи литератури, но съпоставка пак може да се направи по жанрова принадлежност. За пример ще дам наши белетристи като Георги РАЙЧЕВ, Светослав Минков, Чавдар Мутафов, Владимир Полянов, които само с няколко години по-късно или почти едновременно се приобщават към новите тенденции в Европа, към представителите на модерния сенсибилитет

във водещите литератури. Ще припомним, че създателите на трите основни митологии в изкуството на двадесетия век Марсел Пруст, Джеймс Джойс и Франц Кафка се изявяват в края на второто десетилетие на века и след това. Без да принадлежи към последователите на посочените три митологии, Георги РАЙЧЕВ е един от малкото творци, не само у нас, чинто сейсмографи регистрираха най-ранните трусове в психиката на модерния, на болния човек на двадесети век. По какво се различава психиката на героинята от „Съновидения“ на Георги Райчев от психиката на героя на Франц Кафка в „Процесът“? И двамата са жертви на психологическо преследване. Невротичният страх на малката Опи (Калиопа) от „Съновидения“ е на сексуална основа, породен от агресивния полов нагон (съвсем по Фройд), а невротичният страх на Йозеф К. от „Процесът“ е породен от властостия разрушителен нагон на представителите на Закона (пак по Фройд). Едва ли Георги Райчев е познавал учението на Зигмунд Фройд, което още не е било популярно и в Западна Европа, когато нашият белетрист пише творби като „Мъничък свят“, „Грих“, „Съновидения“, „Страх“, но ако беше се сетил по-късно, и за създателя на психоанализата би казал както за Достоевски: „И тук Фройд ме е ограбил“.

По отношение на агресивния нагон у човека, в животното и в света изобщо, Райчев е също от малкото творци, не само у нас, които под лупа наблюдават психичните процеси, инстинктите. Ярък пример в това отношение е разказът „Карачакал“. Този разказ ме подсеща и за това, че Райчев е един от малкото оригинални, нетрадиционни анималисти в света, и за наша българска чест, още двама от малкото оригинални анималисти са наши писатели – Йордан Йовков и Емилиан Станев. Преобладаваща част от анималистите, какъвто е Джек Лондон, представят животното такова, каквото е в природата. Тъй като психологизмът като лабораторно изследване и прихотърсите като обект на наблюдение са най-характерните белези на Райчевото творчество, ще продължа прочита си в тази насока. Георги Райчев не борави със скапелата на една Натали Сарот, не е втрещен в нейните „тропизми“, но не с по-малка наслада и тревога извършва къде по-полезни, къде по-малко полезни операции на съзнанието. Тук нямам възможност да включа в ползването си повече произведения, затова ще спра погледа си само върху една от знаковите му творби, разказа „Съновидения“. Търсенията на писателя тук са в няколко посоки – сейсмографски по отношение на психотърсите и психичната ерозия на модерното съзнание; стилно-езикови и композиционно-структурни по отношение на повествователните техники; духовно-визуални по отношение на художествения резултат. Като психоаналитик Райчев има безспорни постижения. Не само героинята в този разказ не може да излезе от омагьосания кръг на съновиденията, но и читателят загубва представа за реалното и привидното в многоцветния световъртеж, в който и той е въвлечен. Главолонните поврати

Чии ли са, се питах, и защо ли са сложили любовен отпечатък, и тя сега къде ли е?... И с кой е? Дали е тъжна или пък се радва? Дали гласът ѝ е от пеперуди или от погледа ѝ дъжд се стича, дали е жива или пък е другаде, дали е млада или е старинца? Коя си ти?... И в розовата тайна по листите се вирам и гадая. Да беше се подписала накрая и името ти днес поне да зная! А онзи, който тук я е оставил дали те помни и за теб разпитва, или в обувки шити от забрава далеч от теб и себе си се скита? Кориците на книгата затварям и както в гроб изгубва се мъртвеца, така и тя потъва, и остава в прашасалия свят на чекмеджето...

Виолета БОНЧЕВА

Не дойде моят сняг,
моят шеметен сняг не дойде,
той остана далече, далече зад мен остана,
но затварям очи и виолетовите му брегове
пак изпълват гърдите ми с нежна,
сребърна пяна.
Пак дишам моя чист детски простор
и пред мен хоризонти
един след друг се откриват,
и целият свят сякаш е един възторг,
който извисява крилете си мощни
над всемира.

И целият свят е топлата мамнина длан,
на баща ми бавната песен,
перата от лед на стъклото,
един снежен човек, който оставих там
и синия извор на хубост
в небето високо.
Ще остана, дълго ще бродя тук,
докато стигна вратите на други,
различни вселени,
докато срещна в нова форма и нов звук
радостта и онази вселенска любов,
в мен родени,
докато стигна накрая белия, Млечен път,
който живота на всеки от нас прекосява,
докато неусетно премина предела
и стигна Отвъд...

и се върна обратно,
като бяла снежинка,
която да те просъзпява...

НЕ ТРЯБВАШЕ

Не трябваше да идвам в януари –
сред тази пустош, стърчена от вятъра,
един унил пейзаж недорисуван,
от лаещ пясък, безначален пясък,
това е сино гробище за спомени,
покрито с тишина и само вятър
от тука преминава, и отвява
пътеките към минали надежди.

Изгубен пръстен, мрежа за косата
и някаква кашка от часовник –
три камъка, от огън почернели,
внезапен мирис, лъскав като риба...
И аз съм може би, и ти си също
до скалните отломки най-накрая,
и никак си годежно преминават
над нас и над света звездите летни.

И той, като слепец се хваща здраво
за двете ни ръце и ни повлича
към корабите, тръгнали нататък,
далеч от този бряг, скалите жълти...
Не помня дали се качихме на кораб
или в неговата сянка
живеем още с теб и всичко
изглежда в януари
тъй различно...

Димо ГЕНОВ, Екстериор

***

Оскърбих
нежността на ръцете ти.
Тръгваш си!
Мълчалив,
несравним,
хубав!
Тръгвам си!
Но остава след нас
една приказка,
тъжна и хубава,
жива в нас
като възден - гореща,
като тъмно пелиново вино
- горчива,
като повей на вятъра,
пренощувал в градина,
с аромат на трендафил
и ягода дива...

***

И така е сътворено
сърцето ми,
да прощава!
И от лошото
най-най - доброто
да остава!
Както сухо дърво хвърля есен
листи кафяви и мъртви.
Вярвам
в своите пролетни чувства!
Вярвам в летните жътви!

***

Да окънем луната с дъжд от любов –
мълчалив и червен,
като класическа пурпурна роза,
и тя да се спусне по-сребърна
по изопнатото тяло на света,
населен с аромати,
кръстосан с посланията
на галактики далечни
и с нашите ръце,
които я прегръщат
всяка вечер.

Задъхана до топлите гърди,
вибриращи от трепети,
ще ни изпълни с шепот
неразбираем,
таен –
между теб и мене само,
изречен със задъхани уста,
сред приглушена светлина,
която ще се огъва
под тялото ти
пъргаво
и ще лудува в междубедрието ми,
което приближава твоето
и се отдалечава,
и същата луна
изригва във прозореча,
сияейки със челото си голо,
сребърно,
измито...

***

Любов закъсняла
есенна,
сребърно стръкче иглика,
ранна пролет ли ти доведе
или късно слънце -
повика?

Пълният се облаци с дъжд
слънцето - полутрее,
а ти в осланена трева
нагазила,
гледаш ме и се смееш...

Отлетели са птиците
и шурните не пеят.
Само тук там
в закъснели къпини
сухи клончета зреят.

Любов закъсняла,
есенна,
сладка
като мед във отрова,
люта
като първак - ракня.

Остани
в чашата на живота ми!
Искам
до капка да те изпия!

Не ме попита
кога сънувах този сън
и колко продължи?
Мигът мълчи...

И без това не вярва никой,
когато сън и спомен се преплитат,
и ни покриват нежно,
като слънчев сноп
любовите
от някой друг живот...

НЕ СЕ ЗАКЛЕВАЙ в снега,
защото утре ще се разтопи,
ще се втурне по покрива,
ще притисне жълтата шума,
ще изтласка към хоризонта
снопове от мъгли,
ще отнесе нанякъде
всяка твоя изречена дума.
Не се заклевай в дъжда,
той днес е тук, а утре – там,
ако полудее някой ден
със сигурност ще удави
всяка твоя сричка,
а мигът пропилял,
като тягостен спомен ще напомня
за февруари.
Вричай се винаги в някое цвете
или дърво,
чийто цвят окапва,
и жълтото гасне ритмично,
но разпъфтява напролет
и цялото това тържество
пак приижда към теб
все тъй загадочно,
и първично...

Преслав
СТОЯНОВ

СВЕЧЕРЯВАНЕ

Слънцето
птиците
хората.

Шумът
песните
игрите.

Студът скрива
здрача.

Слънце
тъмнина
светлини.

Синьо
точка
неподвижност.

Цветност
трева
насекоми
тишина.

Гласове
светулки
месечина
облаци.

Мрак
месечина
звезди.

Мисълта
споменът
сънят.

Димитър ГОРЦОВ

О Р И С И Я

Върколаци върлуват в могилите...
С робско семе е тази земя!
А, осаждени, тежките бивולי
бавно влачат лина с димят.

Тук се мятаха бури и гарвани...
Бухна тайнството – сладост наля...
Дядо, мрака ли да изпревариш,
цял живот скита из тия поля?

Косо ме гледаш – от прах са очите ти...
Стръмни грижи чернеят из тях.
Колко си давал!?... – не се насити,
граби държавата и сее страх...

Глоби и горести – все остри клюнове...
Все кръв и циви... Не ще се скриеш!..
Дебнат тук бирници –
ще им робуваш...
Там – грак и кости ... Зла орисия!..

В песен-утеха орли се вият...
Дириш миг, в който ще я запееш.
Знаеш – убийци там ще те затрият...

В свят такъв, дядо,
и аз днес живея...

* * *
Уинние в гнездата дреме,
едреے тишината вън..
Замира здрачът и дъхът му се сляга
в твърдите треви
Петелът дружките си кани
в уютен кът за сладък сън.
Расте, като че дири Бога, бръшлян,
по крехък ствол извит...

И слиза ненаситен мракът
над морна твърд и жадна твар.
И любовта ту бликва в него,
ту из илюзии кръжи
и обещава дни на нежност,
на устни с ненадминат чар
в друг някакъв миг,
който обичашия в плен държи...

А горе сепната звезда
над вършето повдига пак
клепач от облаче;
и славей под нея сладостно реди
ония песни, след които
ята от врани с кобен грак
вън в ледни вихри ще кръжат
над дебиещите ни бедни.

Но туй е в бъдното, а днес е есен,
тегнеща от плод.

Подминала бедняка,
всичко тя на имащите ще даде.
Но аз с хъс вдигам взор и с него
нестихващият в мен живот
от недостъпната ѝ шир простор за
съществуването ми краде....

* * *
Аз, на сенките побратим,
слънцето не оцених.
Аз, отдаден на водите,
не долюбих пепелта.
Аз, съсипан от омрази,
дом за любовта не свих.

В своя дълъг бяг на пясъците дадох
глас с корави стъпки.
По огньовете оставих
дланите си в ледни зими.
И с ленивостта си щедро
вялостта нахраних.

Цял живот между съдбовното
и лековатото се влачих.
Жалвах се пред жалващия се,
защото го презирах.
А на щедростта отвършвах:
„Вземам, не защото нямам!”

Пренаситен,
нищия от своя праг прогоних.
В чужди рани бръкнах,
ужаса да зърна само.
А каквото с обич зидах,
от каприз сега го сривам.

* * *
Това е белегът на съществуването:
думи, думи, думи –
еднопосочно, принципно, отчаяно –
по разноцветната дъга
на изменилия ни зодиак вдън
досадливата умора на небето;
думи в синята му слепота,
с нов громол на камбани;
думи в разчленената ни милост,
в дебиещите ни очи;
думи в грохота на катафалките;
думи – изпод наниза на стрехите;
думи, бранещи противоположенето
в това отваряне,
в това затваряне
на всякакви врати
пред колебанията ни...

Това е белегът на съществуването –
с апашкото усърдие
на опетяващите мигове,
с избутването ни встрани
от всеки нужен път
и с питането ни без отговор, в което –
неразбиращи –
все по-далеч отиваме
след върволицата от думи, думи,
думи...

* * *
Ти в стени се блъскаш
като в Хималаи...

Правото ти на любов ли е ограбено?
Или тайните ти са оръфани
под всички
юношески, бедни и безчувствени луни
или все още
нежността ти чужда нагlost
я скверни?...
я скверни?..

В тази кал, с която
Бог за грях и болка те замеси
никога не бе щастлив!
И вече
метастази от слънца са наслоени
в жилите ти.

Някога с тях
праведно ще заблестиш пред
обещания ти
Страшен съд. Но днес
все в стени от слепота се блъскаш
като прилеп в непосилна нощ...

А от ретортите на времето
хомункулусите
възникват, чезнат... И ти трябва,
в това, което ти отказват след молитва
боговете,
да съзреш
единствената си възможност:
нешо сам да опрощаваш,
в нещо друг да обвиниш.

* * *
Аз, с цялата си достолепност, исках
да съм в съня на гушера очакван гост,
засищата ханка да съм
в незаситения глад
на рухващите сенки в утринта..
Аз исках да съм всепроникващ звук
от словото
ехтяло в дебрите на древността.
и съпричастен плач да съм в плача
на птицата ранена в пустошта
Аз исках изпод тягостния сомн
на огорченията
да съм утеха и прозрение
за всички ници по света...

И тъй съм тънел в туй желание,
че вкопчени в мига,
са ме подминали нещата...

Днес след тях търча.

* * *
Изтърпи водите,
докато е синкав като птица месецът
сред тях!
Намери нов път през сънищата си!
И друго име дай на тревите,
докато кракът ти дири равновесие
в състения им страх
и отстрани
придшните зависимости!..
Те са път с брутален край!..

В чистокръвния жест няма място
за униние!..
Вдъхнатото е това, което е!..
А ти, колкото и да се гиздиш в
огледалото,
гримът не присвоява твоя лик...
Ни отдихът ти
с нещо извън теб ще се спои...

Всеотдайно отдавна
е изличило своята следа...
И е извор,
и е делта всеки смисъл
в обиталищата на желанияте неща!..

Димо ГЕНОВ, Легенда за Елена - Билина

* * *
В този свят, влудяван от принуди,
гости на материята-майка,
какво браним
сред разпадащи се митологии
и незащитимо битие?..

Тъй отдавна сме тук –
ангелите ни с неясна промисъл
избродиха
глухите вселени на кръвта ни,
рибните пасажи излияха
отвъд присите ни
и пресъхнаха реките...

И макар че ни люлее
в блатната си треска изначалието,
слаб е пулсът ни и с цвят на беладона
са неуличените ни тайни,
а въпросите,
с които род и съвест бранихме,
сега
сред леш кръжат в зелените поля
на кърта и на богомолката...

Може би там още
червеите дооглозват ябълките на
грехопаденията ни,
може би и неусетната ни старост
олигава
всички устреми, и може би
в най-нещастния си час –
презрели страховете си
от зверове и озверени хора –
някога и ние ще изчезнем,
без да сме узнали

откъде – отивайки – се връщаме
и какво – непомнещи – забравяме!

* * *
Земята по пътя си вечен не спира.
Въртят се сезони... Връхлитат бедни.
Каквото бе вчера, днес вече умира.
Загряват се в тайна предишни следи.

Престъпникът мамн...
И властва подлецът.
Тиха, черна е нощта.
Убиецът своите жертви множи.
И само за роба е трънен венецът
и само над правдата трупат лъжи...

Най-трайното цвете
за кратко разцъфва.
Най-силната обич е вечно сама.
А блудният син, от страдания ръфан,
дори опростен, все е чужд у дома...

Теодор ХРИСТОВ
(1969 - 2007)

ЧЕРНА
ЕСЕН

Тъй тъмни се люлеят небесата...
Нейде грабнала мъртвец земята...
Врани гладни долетяха,
песен черна пак запяха.

Те пеят в есен ледна,
есен тъжна и последна.
Прехвъркна сняг, студът сковава...
Студът над мъртвата земя появява.

И някак смътно, неусетно
утро стъмни се, надвисна сянка бледа.
Виелцигата врани разпиляла -
черен сън над пустош бяла.

В земя без жалост, тъмна, бездиханна
свири тихо леден вятър...
В земя студена неприветна -
безумна тайна, безутешна.

И съмват сиви небесата.
...Вопъл в страшна пустош бяла...
Смъртна жал появява над земята.
И само врани гратач, гратач.

БЯЛА ТИШИНА

Вървя като насън в снежна тъмнина...
Утихнали са хладни ветровете
и сякаш нищо не потрепва
в тази тиха белота.

А аз вървя смълчан, изгубен
след призрачната светлина,
очите ми - сълзи замръзнали -
поглеждат като лед нощта.
Спи безмълвна бяла зима...
Тиха, черна е нощта.
И гледам я: невъзмутимо
погълнала е вечността.

СИННИТЕ ТРЕВИ

Няма ги, няма ги вече.
Нощта не ги преви.
На гроба ми ще светят вечер
синните треви.

Повеят леко люлее ги,
на недостъпни за никой места
тъжно и тихо той пее ми.
Аз пък го слушам в пръстта.
Сини треви, събудете ме!
Да се усмихна на пролетта;
от тези окови пуснете ме
и нека заудря бурно кръвта.

ДАЛЕЧ, ДАЛЕЧ...

Далеч далеч от стиховете!
Незнаен демон те оплете
с книжовния потаен дим
и женски устни - с хищен грим.

Далеч далеч от стиховете!
Но не намразвай ти поети.
Мисли със жалост
и без злоба ти за тях,
защото те са звезден страх.

Далеч, далеч от стиховете!
На острова блажен с жена,
с дете на раменете.
Там ветрове препускат сmeli -
на Господа конете бели.

*Из “Нощта на моя ден”-стихотворения,
Издателско ателие Аб, София, 2017.*

Пламен ПАРНАРЕВ

ВЪЛНА

Днес, след девет лета
и през девет пътеки за вечност
цял разварям се в тебе.
И се губя... далече, далече.
Аз съм няколко мига море
и море от блаженство.
И без тяло си следвам душата.
По ръба на сърцето.
Ти навярно
през сухи години
ще връхлетиш отново.
Ще ме преминеш.
Аз след тебе ще се изправям.
Ще ухаят на сън косите ти.

ВОДА

Беше тъмна, зелена вода.
Беше млада.
И... странно мъглива.
Някак тиха и тръпнеща
в моята длан.
А очите ѝ - топли и живи.
Как жадувах в съня
по нейния бряг
да посрещнем
на дните си виното!
Ала тя в своя пристан ме чакаше
сякаш
да пием живота...

Беше лятна,
на дъното с бели звезди,
нашепващи вечност.
Беше бавната нощ.
Беше с тъмни и млади води,
от която се раждат небета.

ПОНЕДЕЛНИК

Ще те намеря в някой понеделник.
От бързея на сън дошла - по Времето.
А аз лениво, петъчно ще стъпвам.
В средата на сърдито междувремие.
Денят ще бъде тежък. Или бавен.
В средата на седмица завързан.
И в стъпки ще ме подминава
дъхът на твоята привързаност.
Ще те намеря напред пътя,
където Вчера бях потъпкан,
където Днес така се губя
в черупка Утре, в прежни стъпки,
в часа на най-безкрайното отричане.
Защото днес е понеделник.
И в пясъка на твоето “обичам”
угасва времето-безделник.
И ставам все по ням и тих тогава.
Кого да търся?
Ще те намеря в някой понеделник.

Димо ГЕНОВ, Сън

Иван ГЕОРГИЕВ

КАК СЕ ОПИСВА, което се живее?
Може би немногословност,
може би минно успокоение,
може би просто въпрос, но...

Нека бъде пролет, нека
птици да пеят, а слънце да греє,
нека мартеници, редом с цветовете
да бъдат паметник на зимна епопея,
да звъни жужене на пчели,
нека времето немее,
ново утро – нови снопове лъчи...
Но как се описва, което се живее?
Хора със забързани походи -
всеки притичва от място на място,
несъзнателно, плавно, по ноти
погледът става бистър и ясен,
макар и забит в бързината,
макар и насочен в проблеми,
забелязва се нежно искрата...
Но как се описва, което се живее?
Удари часът на мойто
пълнолетие,
отминаха няколко дни,
усмивки, сълзи, кратковремие,
меланхолия, блян и мечти,
отговорности, страх и вълнение,
равносметки, бръчки и гняв,
носталгия, мисли, смирение,
любов и целувки... И пак!
Как се описва, което се живее?

МИНИАТЮРА

Ефимерен, мимолетен миг -
пчела, събираща прашец
или срещата на капка дъжд с асфалта -
ела, добре дошъл си, прегърни
човека със прегръдка на живец –
миниатюрен валс на същината.

ЛИСТА

Есента е към края си.
Листата – също.
Не бях излизал само седмица
от къщи,
а гледай ти какво е станало навън.
Дърветата са се съблekli,
защото слънце е напекло.
Изпраща листата с топлина,
да го запомнят със добро.
А колко красиви са те преди да си
отидат!
Обагрени в най-ярките си цветове,
даряват творците със мастило.
Есента е прелестна,
листата – най-пълни със живот
преди да го изгубят.
И знаят, че си отиват,
затова раздават всичко, което имат
и изплува туй, което е скрито,

а именно
уникалността им.
На измръзване обричат своите родители
и тяхната опека.

(Чувам ориенталски ритми,
чувам детски глъч,
чувам градските автомобили и строежи,
гледам Есента
и нейните листа.)

Такива сме и ние хората -
най-пламенини преди да измръзнем зиме,
да се вкочанам и да заспим,
обричайки се на уют и грижа,
за да видим следващата пролет
и да живеем отново...

Листата ми шептят,
а аз ги слушам
и пригласям със своите листи.
Влюбен съм в мига,
влюбен съм в очите ѝ, в устните ѝ,
в Нея.

Времето шепти с листата,
а аз ги слушам
и пригласям със своите листи.
Говорят си за хаос,
за смърт, за любов,
за живота-дар, но на цена – суров.

Животът дращи Времето,
а листата затихват
и слушат заедно с мен и монте листи.
Времето отхапа главата на Живота,
сдъква ума му
и преглътня.
Поедите млъкнаха.
Листата покриха земята с кафявата си
сивота.
Времето напомни,
че се храни с Живота.
Всички са еднакви в смъртта.
Поедите наблюдават и не смеят
да пишат,
за да не изпуснат гледката,
а аз се осмелих...

Времето прокушна на изгасващите
листа,
а поетите наостриха уши:
„Аз ще върна Живота на ваште деца,
а вие гаснете, да горят отново пролетни
дни.“

Тогава дойде Любовта и спря Времето.
Времето онемя и забрави мъдростта
и листата.

Красотата на Любовта покана по
листата.
Животът оцеля, а листата шушнат.
Поедите украсяват своите листи,
всеки със своя почерк:
Обичам те!

Времето изчезна,
преследвайки своята любима.
Останаха поетите,
листата и техните листи,
а иде Зима.

Есента е към края си.
Листата – също.
Аз ги обичам
и ги прибирам къщи.

Ботьо БУКОВ

ДОБЪР ДЕН,
ОСТАРЕЛИ МОМИЧЕТА!

СИ ВИ

Сан Валентин на кастинг одобри ме, ръкоположи ме за жрец на храма и с пълномощното на мое име, аз изповядвах дама подир дама.

А щом се уморих и се напатах, и любовта престана да ми мяза, цани ме бай ти Трифон за аргатин, но първо нещо в мене той зарязя.

ПАМЕТ

Целувките ти с къричка изтрих и си повявах, че съм те забравил. Но споменът ме жегна като стих, на който точката не бях поставил.

И болката перото връхлетия, зачеркна рими – вчерашни и днешни. За късата ми памет, любовта наказва правоверния си грешник.

ПРОСВЕТЛЕНИЕ

Къде била си досега, та слънцето не бе изгряло? Преди да сътвориш мига, в чии прегръдки си преспала?

Простри ръце – да уловим несбъдналото се тогава и от живота да спасим това, което ни спасява.

БРЪНКА

Когато те въздигнах до небето, и ангелът с крилете зазвъни, ти ми поиска онова, което го имат всички делнични жени:

една халка от лицемерно злато – измамна брънка в мъжките юзди. А аз бях турил в skutа ти луната и шепите напълнил със звезди...

КРЪГ

Целувката е кръг на самотата. Сълзите са измъчена вода. А любовта – меглата, след която остава само пращната следа.

Един до друг е тъжно и опасно. Докосна ли те, ще се нараним. Постелята за двама ни е тясна и много е широка за един.

БЯЛА

На тръгване, с една прощална нежност, целунах твоя кичур побелял – отплатата, която бях ти дал в замяна на обречена надежда.

И оттогава те сънувам бяла, понесла благотодния си знак. Макар че всичко чисто като сняг се е стопило или отлетяло.

АЛЕЯ

Добър ден, остарели момичета – тъжни китки из градския парк! Посвещавах се, любех, обичах ви от разбудени пъпки до сняг.

И макар че ви срещам попарени, върху вас мои знаци личат: там, където от мен сте погалени, няма бръчки по вашата плът.

ЛИРИКА НА ПРАЗНИЧНИ ДЕЛНИК

Петър ХАДЖИНАКОВ

Шестата по ред стихосбирка на поета Иван Енчев „Отвесна есен“ (Изд. „Българска книжница“, С., 2015. Редактор Георги Ангелов) съдържа поемите „Небесна детелина“ и „Река Марица“ и около четиридесет стихотворения с родолюбив патриотичен стил в битово-етнографска стилизация /модуляция/. Те са обединени в три основни идейно-тематични цикъла: „Българско хоро“, „Намиване към вечерта“ и „Славянски бележник“.

Като поет Иван Енчев е възторжен апологет на отрудения, празничен делник, на предметно-сезионната и визуално-пластична до конкретика на детайлите си лирика. Той владее достатъчно добре техниките на класическата стихотворен изказ и на свободния, асиметричен стихотворен ритъм, като винаги експонира в епицентъра на търсенията си актуални и значими обществено-икономически, политически и социално-духовни проблеми. В арсенала от богати художествени тропи и категории в повечето от изразните му средства все по-често доминират алегорията, алюзията, неопознателната метафоричност, индиректната сугестия като модерен тип поетически изказ, който Томас Елиът нарече „обективен корелатив“.

на стихосбирка, като под формата на епистолярни послания той изпраща до читателя си впечатления от Белград, Скопие, Москва, Варшава, Киев и др. Красотата на екскалацията в модуса на интроспективните изживявания на лирическия герой в изповедно-монорогичните, медитативни текстове се идентифицира с интелектуално-психологическите характеристики и параметри на автора, които дават нестандартни естетически резултати в стихотворенията „Бяла симфония“, „Вардар“, „Край реката“, „Катедрала“. Поетът владее до съвършенство техниката на изящната словесност, като постига в търсенията си завидни нива на поетическата виртуозност, артистизъм и версификаторство на изказа.

Тази своеобразна „демография на чувствата“ е плод не само на емоционална пристрастеност към родните, български и славянски /балкански/ светини, но и на строга организация и рационална преосмисленост на съвременните аксиологични и духовни/моралноетични, нравствени и естетически ценности/.

Едно от приоритетните, доминиращи и водещи начала в цялостното творчество на стихосбирка, като под формата на епистолярни послания той изпраща до читателя си впечатления от Белград, Скопие, Москва, Варшава, Киев и др. Красотата на екскалацията в модуса на интроспективните изживявания на лирическия герой в изповедно-монорогичните, медитативни текстове се идентифицира с интелектуално-психологическите характеристики и параметри на автора, които дават нестандартни естетически резултати в стихотворенията „Бяла симфония“, „Вардар“, „Край реката“, „Катедрала“. Поетът владее до съвършенство техниката на изящната словесност, като постига в търсенията си завидни нива на поетическата виртуозност, артистизъм и версификаторство на изказа.

В логичния ход на съвременната история, в контекста на модерния национализъм, се търсят мостове на общото съжителство и разбирателство между етнически несъвместимите и латентно воюващи религиозни идеологии на радикалния ислям /мюсюлманството/ и християнското вероизповедание.

В логичния ход на съвременната история, в контекста на модерния национализъм, се търсят мостове на общото съжителство и разбирателство между етнически несъвместимите и латентно воюващи религиозни идеологии на радикалния ислям /мюсюлманството/ и християнското вероизповедание.

Сияят двата бряга на реката! - Еоиният си има черква с кръстовете. А другият - джамия с полумесеца. Реката на живота чака ние да вдигнем моста между двата свята за красота на себе си и Бога. - По моста ще познае той чедата си. /„Пълнолуние“/

Наистина превратностите на историческите събития са непредсказуеми в хода на съвременната хронологическа събитийност и въпреки абсурдността

на ситуацията и събитийния нонсенс, се достига до щастливия апофеоз на взаимното разбирателство, хармония и взаимна солидарност в градежа на бъдещето. Великолепа художествена илюстрация за това са няколко лирически текста, например „Спасовден“:

Един градеж с кубета и камбани издига християни с мюсюлмани. Градят и чак до купол ще се справят - от слънчев камък се съграждат храмът.

Тези лирико-драматични нотки, теми, идеи и концепции в лирико-драматичната поезия на Иван Енчев присъстват активно и в предходните негови лирически стихосбирки: „Хубав ден се случи“ (НМ, С., 1977. Редактор Емил Рупел), „Попътнo лято“ (ХГД, Пд., 1989. Редактор Добромир Тонев), „Душа немирна“ (БП, С., 2005. Редактор Атанас Капралов), „Не бързай, ден“ (БК, С., 2012. Редактор Атанас Капралов). Най-отчетливо това се изразява в трите му поеми: „Небесна детелина“, „Река Марица“ и „Жега“.

Интонационно-ритмическата структура на търсенията му имат общи естетически параметри и характеристики с тези на Ивайло Балабанов, Марин Георгиев, Марин Колев, Петър Василев, Петко Братинев. Това е органическа, истинска, чиста проба поезия на „празничния делник“, на предметената сила на първичната сетивност, на „видимото и невидимото“ и всичко „това наоколо“, което ни заобикаля във възможно най-естетизирания му вид и инвариантност. Тук се изразяват и всички възможни верени на рецепцията на фактите, събитията, явленията, субектите, обектите на художествено присъствие в номинативната си същност, в „права и обратна перспектива“, в своя генезис на историческите параметри и характеристики.

Обобщавайки цялостната оценка за лириката и творбите за деца на поета Иван Енчев, можем да заключим, че неговата поезия има приносен характер в съвременната българска литература. Нека не се премълчава и творческия факт, че тя е в съзвучие с оригиналните му изрази като бележит, публичен и есеист.

НЕЙНИЯТ ХЕРКУЛЕСЧО

Стойчо МАДЖАРСКИ

Срещам оня ден Пешо. Разхожда едно пуделче. Къде, пита ме, си се запътил? Кученце, викам, обещах на жената, та отивам да го взема. Като лъв се хвърли отгоре ми: стой, не мърдай, вика, не мърдай от тука! Ти си луд! Ти поне не ставай жертва! Защо бе, наборе, питам го, какво страшно има? Разтрепери се чак завалията. Видяш ли, вика, това куче? Нейното е. На жена ми. И се казва Херкулес. То беше нейното откритие.

Янислав ЯНКОВ

Не си чистете ушите за някаква много интересна история. Нещата са съвсем обикновени и се излагат на сергия в самата Стара Загора, когато бях четвърти курс студент.

Нещо като празник, нещо като панаир, нещо като самоволска яхния – да цитираме по български американския писател. И отново за бедните млади. Стоим си щастливи и гладни пред ресторанта „Верей“, докато не се материализира от въздуха Радой Ралин с една дамаджана.

– Бай Радой – присламчи се към него Янко Димов, – няма ли опасност тази дамаджана да се счуни, докато я разнасяш с вид на побъркан насам-натам по улиците? Могат и да ти я откраднат.

– Това не е дамаджана, Янко, а бомба със закъснител. Търся сапъори да я обезвредя. Един мой набор от Михайлово ми я донесе. Пък аз, нали знаеш, запалителни вещества не употребявам.

– Камо грядеши – обърна на латински поетът Янко Димов. – Камо грядеши? – повтори бохемата Янко Димов, прочел романа на Димитър Мантов със същото заглавие.

– Нищо не градя... Отивам на държавна вечеря в ресторант „Верей“. Но тази дамаджана не ми е нужна и ви я подарявам, момчета. Мезе няма. Десет литра отлежала гроздова дойде като мания небесна и ни спаси от Божието равнодушие. Стойчо Стойчев, жив още, изнесе от дома си на поляната напрация домат от щайга. Бомбата беше обезвредена до полунощ. Убити нямаме.

Но сутринта махмурлукът плъзна невидим по хотелските стаи като холера. Напели няколко глави. Изпрати доброволци да чукат по вратите на бирариите. Тези старозагорци хора ли са, как може да си отварият кръчмите чак на обяд? Не знаят ли те, че Стара Загора е град на поети, поети с трагични – до късно обезвредят пълни дамаджани и рано отиват да гасят огъня със студена бира. Но въпреки това празникът на поезията беше

за неговото естетическо възпитание тя посвещава деветдесет на сто от свободното си време, а аз се занимавам, така да се каже, с физическите потребности като къпане, подсушаване, разходки, изготвяне и доставяне на менюто му. Къде е, викам си, сега дяло да ме види. Абе, ще рече, ти няма ли с какво да се занимаваш, ами си завърдала тая хрътка из полите си? И така си е. Разбирам го, но жената бе, братко, жената! Модно било. А срещу мода върви ли се? Едва до развод не достигнахме заради това куче. Ама слушай да ти разправя, пък ти прави сетне каквото искаш. Тича запъхтия един ден от работа. Мацко, вика, да си вземем едно куче. Пипнах й челото за всеки случай – нормално. Тебе, казвам, май феродото ти хептен се е износило. На цялата ни теснотия – куче отгоре! Но то е от малките, не се предава тя, колкото една ушанка четиридесет и пети номер е. Но най-важното е, че произходът му е абсолютно аристократичен – прабаба му

е била фаворитка на един йоркширски граф. Просто късметът сам ни идва... То това е хубаво, мъикам аз, но после кой ще се занимава да му търси графиня или принцеса, а? Току-виж сме му объркали родословното потекло. И после, доколкото знам, графове не ядат каквото им падне. Не се притеснявай, вика, Цурето е донесло една английска книга – „Кухнята на нашите четириноги приятели“. И ще го кръстим Херкулес. Недей, вика, радост моя, се опъва. Виж Петрови – четири ги имат! Имат ги, викам, ама виж на какво е запалилчал Петров. Докато ги научи кога, къде и как да правят някой работи, той взе да се напикава... И освен това, ядат колкото една старша група в детската градина!... Нейсе, донесе тя Херкулесча. Колкото един царевичен кочан. Херкулес! Аз му направих една мешинена сиджмика, а жената набързо му скрои дънки и дънкено якенце. И веднага нашари никакви графини. Гледам: закуска, обяд, вечеря – в толкова и толкова часа. Тоалет

и лична хигиена – еди-кога си. Кой, питам я аз, скъпа, ще извършва тези процедури? Ти, казва, радост моя. И без друго по цял ден мяташ гащи нагоре-надолу за тоя, лето клати клоните на дърветата. Причерия ми. Пресетнах да цапна Херкулесча по новите дънки, а тя като бясна: да не си посмял, вика, да му разстройваш централната нервна система... И така си тръгна. На Херкулесча нервната система си е бомба, а на мене не само централната, но и вегетативната се разбичка. И как няма бе, братко? Още като се върне, и пуделчето се метне в полите й и ми се изплези. А тя – два! И като почне: ах ти, голубчик мой, лапка ти моя... И тям подобни... А то веднага ми се озъби и лавне срещу мен. Значи, вика ми тя, днеска пак си го сритвал? Впрочем, скъпи, не забелязваш ли, че с всеки изминат ден Херкулесчо се очовечава, а ти се осабачаваш?

Ей такива работи. Хич не ти трябва, ти казвам! Чао! Извини ме, но видях колко нетърпелив е Херкулесчо...

РАДОЙ РАЛИН НОСИ ПО УЛИЦИТЕ НА СТАРА ЗАГОРА БОМБА СЪС ЗАКЪСНИТЕЛ. САПЪОРИ ДОБРОВОЛЦИ ЧУКАТ ПО ВРАТИТЕ НА БИРАРИИТЕ. ГЕНИЯТ НА РАЛИН ПОДАВА РЪКА НА РАНЕНИТЕ В СНОЩНА БИТКА БОЙЦИ...

в разгара си. Аман от шаблони!

Давам възможност на читателя, ако толкова го интересува, да провери, само да не му пречат ангелите, за коя година става въпрос. За негово сведение бях някъде на около... Зная ли на колко.

Така че празникът беше в разгара си. Отлежалите стари поети отидоха да четат в читалището на отлежала публика. Нас, зелените, както беше в Котел, ни пратиха в девета глуха – бирената фабрика. И ето го бай Радой, появи се отново от въздуха да ни осведоми, че линията не е толкова глуха.

– Момчета, аз ще водя ротата, да не кривне някой от окопа и да го застрелят. Бил съм на война... Доброволел... Военен кореспондент... На километър от нас паляха бомби, мряха хора. Ние си стояхме на сухо и се ослушвахме. Една заран дойде генерал Стойчев. Възбран Стаматов, Павел Вежинов, аз, грешникът, и още десетина човека се запознахме с генерала. „Написахте ли нещо?“ – изкомандва той. „Пишем“ – отговори Павел Вежинов. – „Днес ще обиколя фронта, може да дойдете с мен.“ – „Извинете, аз няма да дойда, вали дъжд, ревматизъм ми от затвора се обажда – каза Младен Исаев, – като се оправя времето...“ – „Времето няма да се оправя до края на войната – отбеляза тряснато генерал Стойчев. – Лек ви ден, стойте на топло.“ Таква ми ти работи. С Павел Вежинов се почувствахме омаскарени и се качихме в една джипка, но не видяхме фронта. Снаряд падна пред нас. Отнесе предната гума. Останахме живи... Тъй че, момчета, аз съм ви старшият.

Тези неща се повтаряха три пъти. Едното за библиотечното дело, другото за резерва, нещо може да се затрие, третото за приятели и подобни на тях особи, или за авторитет. Имаше с вид на патрони в плетен кош за пране. Изгърмяхме по един патрон и отново се качихме в специалното превозно средство.

Бирената фабрика ни се стори като огромна торта с мирис на меласа и печен ечемик. Литър канче с ледена бира от самия източник щеше да ни оправя махмурлука. Но в стопления като фурна салон стана катастрофа. Бирата коварно ни отрязя и се върнахме няколко часа назад, когато допихахме последните глътки от дамаджаната на Радой Ралин. Главният инженер и заслужил библиотекар на маркови пътища, събирали пестеливо с любов, достойна за похвала, усети положението си и обърна със следните думи към любопитната фабрика, изпълнила салона:

– Виждате ли, тези млади мъже, другари. Пиха по канче от нашата бира

и ги хвана. Това доказва, че като нашата бира няма по света. Да живее Загорката! Ще победим.

– Ще победим! – изрева фабриката. Инженерт не ми се стори много трезв. А ние си забравихме стихотворенията. Оплетохме конците. И тогава геният на Радой Ралин подаде ръка на ранените от снощното сражение бойци. Набързо Радой написа на листчета няколко епиграми, които ние си присвоихме и ги прочетохме с успех. Публиката ни ръкопляска от сърце. Не е ли шаблон? Щом е от сърце, не е шаблон.

Тази хуманност Радой Ралин проявяваше постоянно към своите себеподобни. Прочел няколко епиграми от мен в Стършел, той ме похвали без никаква завист:

– Защо не издадеш книга с епиграми – сърга ме той. – Ще ти стана редактор.

– Как да издам, като съм написал само шестнадесет епиграми. Предиствам два листа и те свършват.

– Ти бди спокоен, ще ти дам от монте

- колкото искаш...

Пламен АНАКИЕВ

ЕВРОПОЯСНЕНИЕ НА УЪРК ШОП ТВОРЕНИЕ

Съобразно Истанбулския протокол - и мартеницата добива трети пол. Наред с Пижма и Пендо - ще има вече и Джесдо...

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел.: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов”
e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturen.glas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGFS
УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: “ЛИТЕРА ПРИНТ” АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

ЮБИЛЕЙНА АНТОЛОГИЯ НА АНА БЛАНДИАНА

Александър ШУРБАНОВ

В България запознанството ни с творчеството на именитата румънска поетеса Ана Бландиана (какво прекрасно, звънко име – камбанно! – точно като за нея), запознанството ни с творчеството ѝ, казвам, започна още към средата на седемдесетте години на миналия век и продължава без прекъсване вече четири десетилетия. Сега, през юбилейната седемдесет и пета година от нейното рождение имаме специален повод да се върнем към това творчество и да го погледнем във впечатляващото му многообразието и вътрешното му единство. Тази нова среща с Бландиана дължим на вдъхновения преводач и популяризатор на румънска поезия у нас Огнян Стамболиев, пресъздал на български големи имена като: Михайл Еминеску, Лучиан Блага, Йон Лука Караджале, Йоан Славич, Никита Станеску, Марин Сореску, Мирча Динеску, Емил Чоран, Мирча Елиаде, Захария Станку, Матей Вишниец и др. В един том от около 500 страници, озаглавен „Населена от думите“, днес той ни поднася представителна антология на Ана Бландиана, чието съдържание прелива от есеистика през поезия, размисли и афористични фрагменти до интервюта и анкети. В резултат пред нас се откроява цялостен портрет на писателката. Разбира се, извън тези рамки остава нейната белетристика.

Знаем, че Бландиана е съдбовно свързана със съпротивата на румънския народ срещу диктатурата на Чаушеску и с подготовката за голямата промяна през декември 1989 г., а и с по-нататъшните напрегнати усилия за осъществяване на тази промяна. Помним тази важна част от биографията ѝ и очакваме, че в нейните текстове – стихотворни и прозаични – ще преобладават обществения и политическите теми. И те наистина избликват отново и отново, но почти никога не се явяват

в оголен, декларативен вид. Усеща се ангажираността на авторката с животрептящите проблеми на днешния и утрешния ден на нейната страна, а и на света, в който живее, но тези проблеми винаги я водят към мисли и тревоги за човека, много по-обхватни от злободневното ни битие.

Йордан Радичков казваше, че ние, българите, сме нация от монологисти. Оказва се, че не само българите са такива. В есето „Да водиш диалог“ Бландиана заявява: „Ние всички постоянно монологизираме“. И завършва с извода: „В крайна сметка демокрацията не е нищо друго освен диалог – действие при което мнозинството слуша внимателно, любезно и с уважение (а уважението ражда и самоуважение!) критичното мнение на мнозинството.“ Колко решаващо е това наблюдение за нас, новопрохождащите демокрации от източния край на Европа! В книгата попадаме отново и отново на прозрения от този вид, които осветяват пътя на днешното ни развитие.

Основните акценти на събраното в „Населена от думите“ обаче са много по-философски и извисени над актуалното: човек и природа, нравственост, изкуство и литература. И въпреки че във всяка от тези теми се чувства нервът на наш съвременник, в тях се отварят и неизмеримите обеми на вечността. Временното отеква в безкрайното и добива непреходна стойност. Оказва се, че отговорността ни не е само

пред днешния ден, а пред целостта на битието.

Респектира и богатата жанрова палитра на включените в тома творби: лирически миниатюри, притчи, разкази, импресии... Прозата на Бландиана е не по-малко поетична от стиховете ѝ, а често е и по-неотстъпна в търсенията си. Със сигурност можем да отнесем към самата авторка онова, което казва за другите: „Според мен няма нищо потрогателно и по-беззащитно от прозата на големия поет. Едно упорито усилие да назове неназовимото. Това е като ореол, който се опитва да приеме формата на шапка.“

Нека накрая да отбележим и онова, което обикновено се пропуска в рецензиите на преводни издания – ролята на преводача в тяхното създаване. Възхитително овладян, гъвкав, изразителен и благозвучен е българският език, на който Огнян Стамболиев ни поднася тази разноцветна подборка от творчеството на румънската поетеса. И нещо характерно за истинския преводач – в юбилейната за самия него година той предпочита, вместо сам да застане на авансцената, да изведе под прожекторите една от своите любими автори и да я представи така, както тя наистина заслужава и както той със сигурност умее да го прави. Поздравя и за двамата!

Ана Бландиана, „Населена от думите“, превод Огнян Стамболиев, Изд. „Гей Либрис“, С., 2017.

ПОРЕДНА КОСИКОВА КНИГА В БРАЗИЛИЯ

Капитан (о. з.) Жорже Косиков, бивш съдия и университетски преподавател, е автор на три обемисти книги, първата от 2005-а, за бесарабски българи и гагаузи. Сега неуморният изследвач прибави към тях четвърта: „Наказание и смърт“, собствено издание, 2017, с. 180.

След Първата световна война Бесарабия минава от руско владение в румънско. И натискът върху сънародниците ни да бъдат силом порумънчени скоро начева. По същото време незаситните великосърби обливат с обилна кръв разбългаряването в Македония. Разработка, проследяваща в съпоставителна плоскост

североизточното и югозападното отбългаряване би онагледила една жестока геополитическа двуединност против отечеството ни. Като последие от румънските издателства през 1926-а към Бразилия тръгват 2 000 наши бесарабци. Преки участници (Стефан Кинчев, Петиков) и потомци (Селсо Греков, Нейде де Соуза Праса) пишат, от различни ъгли, за българи в Тропическия великан, обаче по широкообхватност и значимост Косиковото четиристъпано дело заема първенствувашо място в онова, което

следва да наричаме българо-бесарабска книжнина в Страната континент.

Приютени в Сан Пауло, новодошлите се разбунтуват: чакало ги далеч не онова, което било им обещано, а заробващо положение. И последва усмирительна мярка: войници ги наблъскват из влакови вагони, сетне извозени са до атлантически остров. Той е на пет километра от материка, близо до гр. Убатуба, където по настоящем живее Косиков, самият той дете на преселници. Онова късче земя по него време носи името Свински остров (Иля

дош Поркош) и до 1955 г. е каторга. Спрямо Сан Пауло Убатуба отстои на 250 километра североизточно и жителите му са 90 000, днес курортно селище. През 1934-а, по случай 400 години от рождението на отец Жозе де Аншиета, първопроходник на книжовността в Бразилия, островът е преименуван и става известен като Аншиета, днес защитен екологически. Заточени в него, българите прекарват сто дни. Когато го напускат, че да бъдат разпределени из вътрешността, гдето ще обработват земи, оставят

151 свидни гроба. Причината за тая висока смъртност, чийто жертви 98% са деца, е липсата на всякаква здрава помощ и лошите битови условия. Така за ония преселници живота им в Бразилия го ознаменават не раждания, а смърти. Преди да се отдадат на мирна селска, домашна работа, са заровили скъпи рожби, та никак случайно Косиков е онадсловил своята документална творба „Наказание и смърт“: в туристическия остров Аншиета има българско гробище.

Книгата съдържа показания на люде, преживели ония събития, вестникарски публикации в различни градове, включително столицата Рио де Жанейро. Приложен е пълен списък на всички покойници с точно указани възраст, месторождение, майка, баща. Писанията разобличават нерадата съдба на пришълците и се обявяват в тяхна подкрепа.

Издиреното от Жорже Косиков с „Наказание и смърт“, привеждайки нови сведения, допълва стореното от него в трите му предходни изследвания. Разполагайки с всички тях, без преувеличение може да заявим, че имаме цялостна картина за бесарабския дял от българското разселение в Бразилия, който по численост и до сега е най-многоброен. Заслугата за тая яснота е на магистър и магистрат Жорже Косиков. Нему България, в която не е стъпвал, но искрено и дълбоко, с дела, я обича, дължи благодарност.

Румен СТОЯНОВ